

M. 16967: 1-4.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Öland
Algutsrums lsd.
Vickbeby sn.
uppt. år 1966

Uppt. av fru Sonja Bolin
Lund
Ber. av skomakare Ljostrom
Vickbeby
född år 1893 i Sandby sn.
Öland

Tv allmogor. s. 1.

Likkistmakare fick påhälsning
av nydöda. s. 2.

Gångångare. s. 2 - 3.

Företullning i fähus. s. 3.

Dräng kunde se "den oude" dansa. s. 3-4.

Spår från kyrkklockor mot sjukdomar.
s. 4.

vid. inlämn. uppgiften.
Siu arkivet av R. Gjöstaörn
Stichleby

M. 10552
10593
10638 (biogr. uppg.)
10640
13706

B. 23842

år 1966

Historier, nedtecknade av fil. mag. fru Sonja Bolin efter muntlig framställning av skomakare Ragnar Sjöström, Vickleby, Öland. R. S. är född år 1893 i Sandby s:n, Öland, kallas i byn på skämt "Filosofen" och är en självlärd med folkminnesforskning, historia, arkeologi och naturkännighet som hobby. Frimärken och mynt har han också intresserat sig för. Mest road är han av bygdehistorier. Alla hans historier härrör från hans ungdom i seklets första årtionden.

se B 23842

I.

En gång, o. 1915, kom en stor gällandes karl från Eriksöre och ville ha en livrem lagad av mig. På remmen fanns en slags upphöjning - en liten ficka - och mannen sa: "Den ska du ge fan i! Den får du int röra!" - Jag kikade förstås efter vad där fanns, och i fickan låg ett kopparmynt, några krutkorn och ett par torkade blommor. När mannen hämtade remmen, sa han: "Du gav väl fan i det där! Ser du, de va Fixa (en båtmanshustru, som var trollkona), som ordinerade de och Frisken (en skomakare och båtsman), som sydd in de, för jag pinkade i sängen, men sen jag fick de där, har jag aldrig pinkat mer."

(Båtsmän hade dåligt betält på den tiden, så deras hustrur tog ofta till trolldom för att bättra på de magra inkomsterna.)

II.

En trollkona, Kloa, hustru till båtsman Klo i Karlevi, kom en gång o. 1913 till mej för att hämta sina skor, men de var inte färdiga. För jag hade köpt mej en fiol, som jag övade på i stället. Kloa frågade: "Har han skorna färdi?" - "Nej!" - "Spela han fiol?" - "Ja håller på att lära mej." - "Så möck ska ja jåe (göra), att han int ska ha nån nött (nytta) av de mer!" Fiolen låg på ett runt bord mitt i verkstan. Kloa tog upp ett nystan ur förkläsfickan, drog ut en bit och nystade tillbaka på den, detta gjorde hon oupphörligt, allt medan hon gick en tre, fyra gånger runt bordet under ett ohörbart mumlande. "Va ska de där va bra för?" frågade jag. "De ska han få si!" sa Kloa och såg stygg ut i ögonen. Sen gick hon, sen hon fått löfte om skorna. Samma kväll skulle jag öva på fiolen, men stränghållaren brast med en väldig smäll, och fastän jag lagade den, blev det omöjligt att spela mer på fiolen, för strängarna brast titt och tätt och det blev en gräslig olåt. Så jag bytte bort fiolen till Johansson från Vickleby för en fällkniv och 2 kr. (hans hela kapital), och Johansson gick till skräddaren-bygdespelmannen och bytte bort den mot en väst. Denne i sin tur bytte bort den till en annan speleman, som spelade på den på ett kalas. Men så la han den i en soffa, och där klunsade ett dansande par ner på den, så den sprack.

Oland
Blqutsrumms hd.
Vickleby sn.
uppt. år 1966

Uppt. av Fru Lonja Bolin Lund
Bes. av skomakare Ragnae Jyrström
Vickleby
född år 1893 i Sandby sn.
Oland

III.

Likkistmakare Petterson i Vickleby brukade få påhälsning av de nydöda men ännu ej begravda liken, som provade sina kistor om nätterna. En gång hade han satt upp en kista mot väggen för att få bättre plats, och om natten hörde han ett fasligt rumsterande i snickarboden. "Lugna dej du, Johansson!" ropade han då inåt bo'n, "jag ska strax komma och sätt ner kista på golvet, så du kan prova den." Det gjorde han, och så blev det tyst i snickarboden.

(Petterson dog 1937 och har själv berättat episoden för mig.)

IV.

I Priberga i Hulterstad fanns en lantbrukare Nilsson, som berättade många spökhistorier för mig i början av seklet. - När folk skulle fara till Kalmar, fick de starta vid 2-tiden på natten. En gång körde Nilsson iväg i vintermörkret kl. 2 med en skrinna på medar, för det var snö, och han for östra vägen. När han körde förbi Stenåsa kyrka, började hästen "dra" så tungt. Han vände sig om - där stod en stor sugga på medarna med framklövarna på skrindan. Nilsson sa ingenting utan fortsatte. När han kom till Norra Kvinneby bro, känd för sina spökerier, så steg suggan av, sen gick skrindan lätt igen, och ^{han} de kom fram i tid till Färjestaden. Vid återfärden från Kalmar kom Nilsson vid 10-11-tiden på kvällen till bron igen; där steg suggan på igen och åkte med de fyra kilometrarna till Stenåsa kyrka. - Suggan var vålnaden av en man från Brönneby, som hängit sig några år tidigare, och nu inte kunde få ro i graven.

(Nilsson berättade detta själv för mig under de heligaste be-
dyranden, att det var dagsens sanning.)

V.

Två drängar tjänte på gården, där mannen från Brönneby hängit sig. En kväll grälade de, och lilldrängen gick då ut och la sig i ladan i stället för i drängkammaren. Kl. 12 blev det ett fasligt oväsen i stallet, där hingsten frustade och sparkade, så drängen undrade, om man ryktade honom. Han tittade upp mot taket, och där stod vålnaden av den hängde på en bjälke och ville hoppa ner på honom. Drängen tog då ett jätteskutt ut genom gluggen och gick in och la sig i drängkammaren hos stordrängen.

(Han har själv berättat det för mig.)

VI.

En stor kraftig man i S. Kvinneby, Stenåsa socken, blev invalid

Oland

Alqetsrumms lfd.

Väckleby sm.

uppt. år 1966

Uppt. av Fru Sonja Bolin Lund

Bev. av stornakare Ragne Lyrström

född år 1893 i Sandby sm.

Väckleby

Oland

på en enda natt. Han vaknade vid att någon kramade och vred honom. "Låt bli!" skrek han. "Dä ska du ha för de du hade bort klö'en ur ansiktet på mej, så kråkorna hacka ur ögona på mej!" sa spöket, som var ett sjölik, som mannen hittat på stranden dan innan och låtit ligga.

(Klö'en = sjötång på öländska, på småländska heter det klödern. Sjölik = en drunknad).

VII.

En man gick förbi Stenåsa kyrka, där låg en person på kyrkmuren och stönte och åga sej. Han gick fram till honom: "Ligg inte här å skrik!" sa han och knuffade till mannen, så han föll in på kyrkogården. "Tack ska du ha!" sa den som fallit. Nästa dag hittade de ett sjölik nere vid stranden; det var han, som ville komma i vigd jord.

VIII.

I ett visst bås i ett fähus i Slagersta, Stenåsa socken, dog kalvarna eller blev sjuka, när de sattes dit. Man grävde upp golvet och fann en påse djupt i jorden, den togs bort, och sen var förtrollningen hävd. Men vad påsen innehöll, förmåler inte historien.

IX.

Emma Fröholm från Vickleby kom en kväll gående från St. Frö, då fick hon sällskap av en man på vägen, som inget sa. Hon tyckte det var obehagligt. Vid järnvägsgrinden tänkte hon slippa från honom och smet kvickt igenom, men mannen var på andra sidan före henne och gick med till kyrkogården och försvann där. Nästa dag hittade de ett sjölik vid stranden av Kalmarsund.

X.

I Ullevi i Gårdby socken fanns en flicka, som hade en fästman, som var sjöman. Han sände hem ett mycket vackert huvudkläde till henne. Flickan dog. Hennes syster s: "De där huv'kläde kan jag väl ha lika väl som att de ska ligga i kista." Så hon behöll det. Men sen fick hon aldrig någon ro för konstiga ljud. En kväll gick hon och grävde ner huvudklädet i graven, sen fick hon ro.

XI.

En kvinna i Gårdby kallades "bruden" för hon hade lekstuga för ungdomen. Men det var farligt att ha, för den onde dansade med. En kväll skulle prästdrängen gå dit och dansa. Kyrkoherden sa: "Du ska int gå dit, för den onde dansar me!" - "Å!" sa drängen, "han har väl annat å jöe." - "Då ska ja följa me dej, får du si!" - De gick dit

²
Öland
Högskolemann lid.
Vickleby sm.
Uppst. år 1966

Uppst. av Fru Sonja Bolin Lund
Ber. av skomakare Ragnar Lyrström
Vickleby
född år 1893 i Sandby sm. Öland

M.16967:4.

4

och ställde sig utanför fönstret. "Sir du nåt?" frågade prästen. "Nej!" - "Ta på dej mina galoscher", sa prästen, "så får du si." Drängen tog på sig lädergaloscherna, och då fick han se, hur den onde ledde ringdansen.

(Från 1800-talet.)

XII.

Ännu på 1920-talet i Vickleby filade man av spån från kyrkklockan i hemlighet, de var bra att ha mot tandvärk och "slaget" och annat. Den sista, som sysslade med sådant, var gamla tvätterskan Tilda, som dog häromåret.

•••

Alla dessa historier berättade skomakaren för mig med stor inlevelse och dramatisk verv.

Oland
Blgutsrummskd.
Viekleby sm.
Uppst. år 1966

Uppst. av fru Sonja Bolin Lund
Ber. av stoomakare Ragnar Ljörström
Viekleby
född år 1893 i Sandby sm. Oland